

**Anticena Skřípec
za rok 2006 (vyhlášena na veletrhu Svět knihy Praha 2007)**

Porota Obce překladatelů ve složení

Robert Novotný, Vladimír Piskoř a Blanka Stárková (předsedkyně)
se rozhodla udělit anticeny Skřípec a Skřípeček za rok 2006 takto:

Anticenu Skřípeček (za nebeletristický překlad)

porota uděluje překladu knihy *Bojové techniky starověkého světa* (kolektiv autorů, z angličtiny přeložil ing. Josef Bartoň, odpovědný redaktor Richard Zatloukal, vydal D-Consult s.r.o. v nakladatelství DEUS, Praha 2006).

Anticenu Skřípec (za umělecký překlad)

porota uděluje rovným dílem:

1) překladu knihy Davida Baldacciho *Hrátky o hodinu* (z angličtiny přeložil Ivan Brož, odpovědný redaktor Miroslav Žák, vydala Mladá fronta, Praha, 2006)

2) překladu knihy Augusta Strindberga *Romantický sakristián na Ranö* (ze švédštiny přeložil Otakar Franczyk, odpovědná redaktorka Eva Strnadová, vydal Host, Brno 2006)

Lektorské posudky

**Jana Mertinová:
Lektorský posudek
k překladu knihy
Davida Baldacciho
Hrátky o hodinu
(z angličtiny přeložil
Ivan Brož, odpovědný
redaktor Miroslav Žák,
vydala Mladá fronta,
Praha, 2006)**

Lektorský posudek na překlad knihy

David Baldacci: *Hrátky o hodinu* (Přeložil Ivan Brož, odpovědný redaktor Miroslav Žák, 488 stran, doporučená prodejní cena 270 Kč, vydala Mladá fronta, Praha, 2006)

Román amerického autora bestsellerů (nar. 1960) má v originále název *Hour Game* (tento údaj ani žádnou jinou faktickou informaci o autorovi však v českém vydání nenajdeme).

Když před lety začínala Obec překladatelů shromažďovat tipy na nejhorší překlady, které vyšly tiskem a staly se hanbou překladatelského řemesla i nakladatelského podnikání, doufala jsem, že zanedlouho nebude anticenu Skřípec komu udělovat. Věřila jsem, že její „laureáti“ si přece jen zvolí jiné povolání a ostatní překladatelé budou mít motivaci odvádět co nejkvalitnější práci. S lítostí konstatuji, že kniha *Hrátky o hodinu*, která byla letos navržena na překladatelskou anticenu, předčila má nejhorší očekávání.

Začneme-li tuto detektivku číst, zarazí nás množství chyb a nesmyslů, které činí knihu prakticky nečitelnou.

Spočítat se asi nedají – za tu práci by to ani nestálo. Bylo by možné seřadit je typově – a upozorňovat zvlášť na chyby gramatické, zvlášť na lexikální a zvlášť na stylistické, ale obávám se, že jejich kompletní výčet by

byl tak rozsáhlý, že by se nedal do tohoto posudku vtělit a zabral by mnoho desítek stran. Čtenář se chvílemi nemůže dokonce zbavit dojmu, že se možná jedná o nějaký vtip nebo recesi, která bude na příští stránce uvedena na pravou míru. Bohužel, práce překladatele Ivana Brože byla, zdá se, míněna vážně, redakcí přijata, zredigována, publikována a dokonce se dodnes prodává – objevila jsem ji v nabídce jednoho internetového knihkupectví.

Mám-li přejít ke konkrétním výtkám, vlastně nevím, čím začít. Kniha se jimi od první strany textu jen hemží. Oprávněnost připomínek si může ověřit nejen odborník, nýbrž i každý laik, který třeba neví nic o technice překládání, ale prostě jen umí česky. Aby bylo spravedlnosti učiněno zadost, rozhodla jsem se podívat podrobněji na každou padesátou stranu knihy a pro účely tohoto posudku postupovat metodou „namátkového výběru“ chyb. >> [Pokračování posudku](#).

Jana Mertinová
V Praze 16. 4. 2007

Richard Podaný:
Lektorský posudek
k překladu knihy
David Baldacciho
Hrátky o hodinu
(z angličtiny přeložil
Ivan Brož, odpovědný
redaktor Miroslav Žák,
vydala Mladá fronta,
Praha, 2006)

Hrátky o ho(va)dinu
Lektorský posudek na překlad knihy

David Baldacci: *Hrátky o hodinu* (Mladá fronta 2006, přeložil Ivan Brož, odpovědný redaktor Miroslav Žák)

Pámbu ví, že tenhle detektivní thriller není nijak extrémně těžký na překlad. A taky bych od Mladé fronty nikdy nečekal, že by snad vydala třeba i o řád obtížnější text ve třeba i o řád méně zpotvořeném překladu. Ale i nakladatelství mají své osudy – a jak se zdá, ne všechny jsou radostné. To, že podobný text mohl v MF projít redakcí a dostat se až na pulty, je neklamné znamení úpadku.

U osoby Ivana Brože jsem v elektronickém katalogu Klementina našel tuším tři záznamy překladatelské, všechny ostatní jsou autorské. Sám jsem po něm před takovými deseti lety redigoval populárně historickou knihu, a ne špatnou. Jak ale ukazuje tenhle opus, měl rozhodně zůstat u psaní non-fiction, protože pro literární překlad evidentně není nadán. Výsledek toho chybného kroku je strašidelný.

Ostatně moc se nevyznamenal ani další zúčastnění: čím to četli redaktor s korektorem (byl-li jaký), není jasné, ale oči to být nemohly, jinak by v knize například nezůstaly špatně zhruba každé desáté uvozovky. Ani výtvarník to nevytrhl: podíval se na americký originál, uviděl tam jakýsi veliký věžní ciferník, vybral z fotobanky jiný

ciferník... a nevidelo mu, že ačkoli se celá kniha odehrává v americké Virginii, na čtenáře z jeho obálky mile pomrkává důvěrně známý Big Ben. Tiskárně zřejmě několikrát smolně došla dávka papíru, protože některé archy jsou vytištěny o moc slaběji než jiné. No a technický redaktor vyrobil úvodní a závěrečné strany, ze kterých se nikde nedozvíte, jak se vlastně kniha jmenuje v originále.

Jmenuje se „*Hour Game*“. To je (jak plyne už z absence určitého členu) fonetická hříčka na „our game“, naše hra, což je jednak titul románu J. Le Carrého, druhak opisný výraz pro špionáž. Že se pro české vydání podobnou hříčku najít nepovedlo, to můžu autorům knihy těžko vyčítat, když nic nenapadá ani mě samotného.

O to více jim ale můžu a budu vyčítat, jak vypadá překlad románu. Na stránkách amerického nakladatelství jsem našťástí našel zdarma poskytovaný úryvek, takže na několika počátečních stranách mám porovnání s originálem. Mohu vás však ujistit, že rozdíl je v jediném: zatímco bez porovnání s originálem tu najdete průměrně osm či deset hrozných chyb na straně, s originálem jich na téže straně naleznete čtyřicet. Originál totiž odhalí, že kromě kopanců a neobratností si také překladatel nehorázně vymýšlí a dofabulovává to, co neví a neumí přeložit. Následkem čehož často vysloveně obrací smysl vět.

První, co zaujme už při letném listování, je poměrně dost archaická či přinejmenším nepatřičně knižní dikce dialogů, což v moderním, drsném thrilleru plném násilí působí nevhodně: tvary „píši“ a „dokáži“, „zda-li“, „necht“ a podobné, krkolomná spojení citoslovcí s nadávkami („Oh, do prdele!“) a další. Kromě toho co chvíli probleskne textem některá z neklamných známek špatného překladu: když si všimnete, že termín „identical twins“ je převeden jako „identická“, nikoli správně „jednovaječná dvojčata“, vytušíte, že za prvním rohem narazíte i na všechny ostatní položky z repertoáru překladatelské bezmoci, a taky že ano.

Elementární chyby v zájmenech („co jste mě chtěl sdělit“, „právě mě vyhrožovala“, „na ní skočí zezadu“: jednou dvakrát to může být přehlédnutí, tady se to však vyskytuje v nespočtu případů). Ještě elementárnější chyby v interpunkci, která kromě mnoha jiných vad je vytvářena podle toho starého školního bludu „před ‚a‘ žádná čárka být nemůže“. Chronické nadužívání zájmen otrocky podle originálu. („Eddie ji držel v této pozici svým kolenem zatlačeným do jejích zad.“) Typicky špásavné pozdravy ala překlady seriálů na TV Nova: „uvidíme se“, případně „uvidíme se později“ (see you a see you later).

Některé věty a repliky volají přímo do nebe o pomstu:
„Kdyby si se někdy rozhodl mít opět potěšení z velkých časů, zavolej.“
„Michelle se podívala na tetování ve znaku kočky a na její blízkost ženiných genitálií.“
„Vypadá to tak, že po nějakou krátkou dobu pracovala v Afrodiziakumu.“ (název striptýzového baru)
„Ale vy si pravděpodobně myslíte, že to děcko kouše hlinu díky ruce Z.“

A samozřejmě taky věcné chyby a nahodilé používání termínů: když si detektiv chce stoupnout tak, aby necítil pach rozkládající se mrtvoly, jistě si od ní stoupne na stranu „závětrnou“, nikoli „návětrnou“, jak píše překladatel. „Counterfeiter“ není podvodník, ale padělatel. Proslulý vrah Berkowitz si neříkal „Syn Sama“, ale „Syn Samův“ (dá se snadno najít na internetu, který se mimochodem nepíše s velkým I).

Hlavním pokleskem je ale náhodnost a nepečlivost, s jakou překladatel volí řešení prakticky všech jazykově složitějších pasáží, kde by správný překlad znamenal práci navíc, zatímco kontextový odhad šetří čas a námahu. Hrozná je, že při podobné konfabulaci čtenáři zbude jen vágní pachut' a pocit, že cosi není v pořádku, a hrůzy překladatelského žavesu se v plné síle projeví, až když text srovnáme s originálem.

Když nás udiví formulace „složil mrtvé tělo s obřadností, která svědčila o násilném způsobu, jakým ta osoba zemřela“, teprve originál nám odhalí, že mrtvolu „položil“ s „uctivostí“, která naopak byla v příkrém rozporu (that belied) s násilnou smrtí dotyčné. Podíváme-li se, jak se vrahovi podařilo mrtvolu „obalit telefonním kabelem“, až originál napoví, že tělo bylo „svázáno“. Když vrah nese na rameni „zahalené mrtvé tělo“, dokonce ani nic bez originálu netušíme, ale s jeho pomocí zjistíme, že „draped over“ není zahalené, ale přes ono rameno „přehozené“. Překlad praví, že „podrážky jeho bot nezanechávaly žádné výrazné známky toho, že tudy někdo kráčel“, ale originál (The soles of his shoes bore no distinguishing marks) říká, že měl boty bez výraznějšího vzorku na podrážkách. Nebo tato dvojice vět: „Byla mladá s rysy, které ještě před dvěma dny poutaly pozornost. Nyní již byla někým úplně jiným.“ Bez originálu opět poznáme jen to, že je to jakési neobratná a křečovitá. Originál: „She was young with features that had been attractive two days prior; the woman was not much to look at now.“ Takže přesnější, nedobásněný překlad: „Byla mladá a ještě přede dvěma dny i přitažlivá; teď už na ni moc pěkný pohled nebyl.“ Když si přečteme

„zadržel dech“, originál nám odhalí, že vrah „let out his breath“, tedy naopak že vydechl. Další záhadná formulace: „Nebyla jsi přímo odpovědná za to, co se stalo, ale byla jsi tím, co jsem měl.“ V originále je ovšem „you were all I had“, tedy „nikoho jiného než tebe jsem neměl.“ Užasneme-li, proč by vrah zanechával na místě činu „inkriminovaný materiál“, originál nám odhalí, že překladateli je jedna koncovka jako druhá a „incriminating“ měl přeložit „usvědčující materiál“. Roztomilé též je, jak si postavy v jednom kuse „kontrolují“ a „překontrolovávají“ hodinky, ačkoli „check the watch“ prostě znamená podívat se na hodinky, mrknout na ně.

Když si dvojice detektivů vydobude uznání veřejnosti „při procesu“, anglický text odhalí, že překladatel nezná vazbu „in the process“, což není žádné soudní přelíčení, ale prostě „během něčeho“, „při tom“. Když se hrdinka nemůže „ubránit před účinky mimořádně vysokého tlaku“, originál ozřejmí, že nejde o zdraví, ale o počasí: o „tlakovou výši“. „Vlasy padající do zad“ pak hravě demaskujeme jako vlasy „po ramena“ (shoulder-length). A anglický text nám vyjeví v celé hrůze i typické ulejšvárny, kdy překladatel místo pracného hledání významu větu prostě nějak vágně zašumluje: příkladmo když neví, co to je „fanny pack belt“ (je to obyčejná ledvinka), napíše „na svém oblíbeném opasku“ a hotovo. Taky pochopíme, že záhadou překladateli zůstala obestřena vazba „even as“, protože místo správného „zavolala a zároveň sjela rukou k pouzdru“ přeložil „zavolala a dokonce jí ruka sjela k pouzdru“ („even“ je přece „dokonce“, tak jaképak copak?). „To be sorry“ není „mít smůlu“, ale „lítovat“.

Všechny děsy v posledních dvou odstavcích jsou čerpány z prvních deseti stran, tedy z těch, ke kterým mám originál. V prvních dvou kratičkých kapitolkách by v rukou redaktora, který si zaslouží být opravdu redaktorem nazván, nezůstalo slovo na slově a věta na větě. Ovšemže za předpokladu, že by tento bohužel imaginární redaktor neudělal to, co by udělat měl, a sice okamžitě by podobný překlad neodmítl jako celek, protože práce s redakcí by bylo podstatně víc než se sakumprásk novým překladem.

Je to věru smutné, že na něčem podobném je napsáno „Mladá fronta“. Znovu se ukazuje, že nakladatelství dělají redaktori. Ivan Brož v Mladé frontě vydával své (autorské, ne překladatelské) knížky už někdy před třiceti lety, ale takhle vyvedené rozhodně nebyly. Pachatelé, kteří se podíleli na tomto knižním děsu, by si měli

uvědomit, že kromě vlastního jména přivádějí zprostředkovaně poněkud vepsí i práci desítek a stovek skvělých autorů, překladatelů a redaktorů, kteří jméno dotyčného nakladatelského domu svou prací a umem zdobili po mnoho desítek let.

David Baldacci: *Hrátky o hodinu*
Překl. Ivan Brož,
odp.red. Miroslav Žák,
Mladá fronta, Praha
2006
Výpisky

Richard Podaný

David Baldacci: *Hrátky o hodinu*

Překl. Ivan Brož, odp.red. Miroslav Žák, Mladá fronta, Praha 2006

Výpisky

s.5 Kdyby měla otevřené oči, mohly stále ještě prozrazovat udivený pohled zesnulé, když byla vystavena útrapám svého zavraždění, tedy zkušenosti v Americe asi třicet tisíckrát každoročně opakované.

s.6 Stačila kapka krve, spermií nebo slina, šmouha otisku prstu, nebo vlasový váček s malinkým kouskem kořínku s DNA a policie již vám mohla číst vaše práva, zatímco státní zástupci kolem hladově slídili. Žel, ani naprosté respektování této reality neskýtalo žádnou velkou ochranu.

s.6 (mrtvola) Nemohla dlouho zůstat, aniž by ji nikdo nenalezl. Mrtvá těla na zemi jen zřídka ujdou pozornosti, a to dokonce i na takových opuštěných místech, jakým byla tato část lesa.

s.9 Jako agentka tajné služby nikdy nechodila ven beze zbraně, dokonce ani toaleta nebyla výjimkou. Jeden nikdy nemohl vědět, kdy může přijít vhod devítka se čtrnácti náboji.

s.9 Tak dobře, řekla si, to co právě slyšela, určitě nebyl jednotvárný běh člověka, jenž kluše ze záliby.

s.11 V zápětí rychle opravila nit svého uvažování.

s.11 V tu chvíli se změnil směr větru a hluboko do jejího nosu zanesl pach.

s. 20 - 22 Dívka již byla nahá, její oblek a spodní prádlo ležely pečlivě složené na zadním sedadle vedle jejích střevíců. Mladík se horlivě snažil přetáhnout svoji košili přes hlavu, zatímco dívka mu svlékala kalhoty. Byla to dřina v tomto stěsnaném prostoru. Košile konečně spadla a to ve stejné době, kdy mladíkovy kalhoty a slipy byly

dole. (...) Alespoň dva roky snil o tomto okamžiku, jeho hormony vyvěraly až do úrovně naprosté agónie.(...) Pak naplno otevřel oči a úsměv mu zamrzl na rtech. Předním sklem na něj hleděla postava v černé kápi. I když bylo pořádně zamlžené, mohl dobře rozpoznat, že na něho míří ústí hlavně brokovnice. Shodil dívku ze sebe dolů a instinktivně sáhl po klíčku s představou, že nastartuje a odjede odtud. Ale to se mu nepodařilo. Okno explodovalo a vyvalilo se dovnitř. Náraz hrubých broků do jejích zad srazil dívku na něho, ale přitom ho její tělo chránilo. (...) Potřísněn její krví, ale jen lehce zraněn, tiskl její mrtvé tělo ke své hrudi, jako kdyby to byla oblíbená peřinka, která ho chránila před bubákem. (...) Pak nechal dívku být, když se mu podařilo vklouznout za volant. Jeho pohyby byly nemotorné, mysl zakalená. Byl snad postřelen? Nevěděl, ale utrpěl šok. S krevním tlakem skákajícím nahoru a zase dolů se zmítal ve stresu, na který jeho organismus nebyl připraven. Otočil klíčkem zapalování, když se dveře řidičovy strany otevřely a opět se objevila černá kápě. Jak mohl beznadějně vidět, ústí hlavně brokovnice klouzala po něm jako nejjedovatější had na světě. (...) Devět broků z brokovnice udeřilo do jeho hlavy s účinností gigantického kladiva. Zvrátil se na mrtvou dívku. Přední část jejího těla zůstala beze změny, ale zadní byla devastována. Když ležela na zádech, nebylo poznat, co tuto mladou ženu mohlo zabít. (...) Zdálo se, že oba nazí mladí lidé se k sobě tisknou, když dovnitř rozbitým oknem pronikal déšť.

s.31 Stisk pravice měl pevný a jeho melodický jižanský přízvuk se odvíjel tak jemně, jako na tři prsty oblíbený nápoj popíjený v příjemném křesle.

s. 31 „Plně jsem propadl účinnosti moderní doby,“ řekl a jeho bystré oči přitom sledovaly její zkoumavé pohledy.

s.39 Do čela mu čněla baseballová čapka, pod kterou dominovaly velmi tmavě zbarvené brýle proti slunci.

s.39 Pokračoval ve svém VW, který měl na kilometrovém počítaci již přes tři sta tisíc kilometrů.

s.39 Hromadný vrah Theodore „Ted“ Bundy si také oblíbil VW Brouky pro své zabijácké řádění, které prováděl od východního k západnímu pobřeží, než byl popraven. (...) Mohl vraždit a snadno se vzdálit do dálky, aniž musel zastavit u pumpy.

s.40 Říkalo se, že Bundy a další sérioví vrazi jeho sorty

strávili čtyřicet hodin denně, když připravovali další vraždu.

s. 40 Zapsal si číslo jejich poznávací značky.

s. 47 Byla o trochu nižší než je průměrná výška žen (...). Neměla žádné šperky, zřejmě kvůli její práci. (...) Její pokožka byla hladká a lehce pihovatá kolem linie spodní čelisti. (...) Obočí měla svraštělé a když seděla za stolem vypadala, že její pozornost je poněkud rozptýlená.

s. 51 „Z místa činu vaši zástupci utíkali pryč, aby se nadýchali čerstvého vzduchu a pak se vraceli zpět. A tak nic tím nezískali, ale naopak po návratu k mrtvole je zápach opět přepadl.“

s. 54 (...) během tří dnů v lese by tělo určitě napadla divoká zvěř a utrhla od něho končetiny. Ale jediné, co tělu chybělo, byly prsty.

s. 54-55 Pak obrátila tělo na bok a ukázala na tmavočervené skvrny na přední části, kde se krev srážela do postmortální podoby. (...) „Poloha zsinatosti mi skutečně napověděla vše, co jsem se potřebovala dovědět. Jak se sami můžete přesvědčit, zsinatost se projevuje jako podlitiny s tmavým zabarvením. Avšak, zde, rovněž můžete vidět, že změna barvy je na přední části trupu a na stehnech a na dolních končetinách.“ (...) Posunula tělo, aby viděli jeho zadní část.

s. 56 Zdravotní stav měla dobrý.

s. 56 Michelle se podívala na tetování ve znaku kočky a na její blízkost ženiných genitálií.

s. 63 Silvia mu rychle vysvětlila to, co předtím řekla Michelle o čichovém pocitu zápachu.

s. 63 Silvia k němu přiblížila křeslo.

s. 64 „Jestliže vám bude zle, tak vedle máme odpočívárnu,“ řekla Silvia a rukou naznačila směr jejího umístění.

s. 65 Když se podíváte na samotné tyto rány, tak byste si mohla pomyslet, že celková vzdálenost zbraně od oběti byla mnohem větší.

s. 72 „Vždycky jsem chtěla vědět, jak ti bohatí skutečně

žijí,“ řekla Michelle.

„Žijí zrovna tak, jako ty a já, a to s výjimkou, že o mnoho lépe.“

s. 77 „Kdyby mi ten velice zbedněný čubčí syn řekl, kde se, ksakru, nachází můj snubní prsten, mohla bych okresního prokurátora přesvědčit (...)“

s. 80 „Kdy byla ta schovaná zásuvka, jestli vám nevadí, že se ptám?“ řekl King(...).

Remmy opatrně vytáhla jednu zásuvku. A pak zaklepala na přední část ploché dřevěné desky, která se nacházela těsně pod zásuvkou. (...) „Falešná zástěrka,“ vysvětlovala. „Vypadá to jako kousek dřevní výplně. Ale jakmile se povytáhne zásuvka, uvede se do pohotovosti páčka ve falešném předku. Když se pak zaklepe na pravý horní roh falešné zástěrky, páčka se spustí a otevře se úložný prostor.“ King si mechanismus bedlivě prohlížel. „Pěkně chytré.“

s. 82 V jednom z pokojových rohů stál stojánek s několika důkladně ožvýkanými dýmkami.

s. 83 Prohlásil, (...) že jsem nejkrásnější stvoření, na jakém kdy nechal své oči a že se hodlá se mnou oženit.

s. 88 Jeho bílá pracovní košile s několika barevnými skvrnami byla místy potrhána děrami.

s. 91 Tato elegantně štíhlá žena se zvlněnými boky, pevným kulatým zadečkem a dlouhými, sexy nohami, měla nepřiměřeně velká nadra, což byl zřejmě výsledek profesionální práce. Ústa měla poněkud malá vzhledem k tváři a rtěnku poněkud rudější ve vztahu k její bledé pleti.

s. 94 (...) z boudy nemotorně vyšel ošumělý pes s vystouplými žebry (...)

s. 102 (...) moje partnerka je účastnicí olympijských her a dokáže současně nakopnout zadky nás obou jednou nohou.

s. 107 Paže velmi silného muže obepnula její tělo a obě horní končetiny svázala k bokům.

s. 121 Když vjížděla na šterkovou cestu, zpomalil a sledoval, jak její kola drtila kamínky v prachu a jak se mu brzy dostala z dohledu v přibývajícím tmě.

s. 122 Z pohybů, které spatřil bylo jasné, že se převlékala.

s.133 Remmyiny oči sledovaly řadu monitorů, které v impulzivních detailech zobrazovaly chabou vládu jejího manžela nad svým životem. Měl drobnou recidivu a musel být opět připojen na přístroj umělého dýchání, který vyslal své nepříjemné a ve vysoké výšce znějící zaskřípění, když se Bobbyho dech odchýlil ze svého kursu. Remmy cítila, jak se jí zrychloval dech a kolísavě propadal, když zaslechla ty strašlivé zvuky tohoto zpropadeného vynálezu.

s.186 Jste štíhlejší než jiné dívky a v prsou trochu nezřetelná (...).

s.190 Podal jí jednu ze svých vizitek.

s.191 Junior Deaver vyšel ze svého napůl postaveného domku a podíval se na tmavou oblohu. Byl unaven, protože pracoval celý den v jiném zaměstnání a teprve nyní mohl zarážet hřeby do střešní krytiny a do překližky.

s. 192-3 Když si uvědomil, jak je těžce zraněn, pochopil, že má pouze jednu šanci. Ze zkušeností z barových rvaček, na kterých se podílel, mu vyplývalo, že se musí na útočníka prisát. Klečel s hlavou stále ještě téměř u podlahy, což vyvolávalo dojem, že je u konce sil. Ale když zahlédl napřaženou lopatu, prudce vyrazil kupředu a zasáhl vetřelce rovnou do břicha. To způsobilo, že se oba převálili po celé místnosti, až vrazili do stěny, která byla obložená krátkými dřevěnými sloupky. (...) Uder mu zřejmě způsobil silný otřes mozku, což se projevilo i tím, že začal rychle ztrácet pohybovou orientaci. (...) druhý muž byl rychlejší. Odvalil se na stranu, vzal jeden z rozbitých dřevěných sloupků a začal jím mlátit Juniora do hlavy, stále silněji a tak zuřivěji, až se štěpil na stále menší a menší kusy, přičemž vyhazoval ven ohnuté hřebíky, a nakonec se úplně rozlomil.

s.194 Věděl, že jedním z důkazů smrti, jsou drobné změny, které po chvíli nastávají na těle mrtvého. Uspokojilo ho, že se již začínaly projevat. Ten chlap skutečně již byl mimo.

s. 361 Přinejmenším jsme měli čas, abychom si vyměnili názory z odlišných pozorovacích úhlů. To je vždycky prospěšné.

Ladislav Čepička:
Lektorský posudek na
překlad knihy
Bojové techniky
starověkého světa

Lektorský posudek na překlad knihy

Simon Anglim; Phyllis G. Jestice; Rob S. Rice; Scott M. Rush; John Serrati: *Bojové techniky starověkého světa. 3000 př.n.l. – 500 n.l. Vybavení, bojeschopnost a taktika.* Praha 2006.

Z anglického originálu *Fighting Techniques of the Ancient Worlds*, vydaného nakladatelstvím Amber Books Ltd, přeložil ing. Josef Bartoň, odp. redaktor Richard Zatloukal. Počet stran 256. Vydal D-Consult, s. r. o., v nakladatelství DEUS v roce 2006 Praha 8, Pobřežní 16.

Knih kolektivu autorů, na které se podíleli:

Simon Anglim, vědecký pracovník university v Aberystwyth ve Walesu, již publikoval řadu prací o vojenských dějinách napříč staletími, od pravěku do současnosti, například o vojenských akcích v bývalé Jugoslávii.

Phyllis G. Jestice, pomocný profesor středověkých dějin na universitě Jižní Mississippi v Hattiesburgu, specializuje se na dějiny 10. a 11. století, zejména na duchovní proudy a mystiku (Encyklopedie Irské spirituality).

Rob S. Rice je profesorem antického námořního válečnictví na Americké vojenské universitě v Charles Townu v Západní Virginii, specializuje se na antické vojenské dějiny, helénské loďstvo a starověké technologie.

Scott M. Rusch, vědecký doktorand Pensylvánské university, člen Americké filologické společnosti se specializuje na antické a středověké válečnictví.

John Serrati je docentem na St. Leonard's College university v St. Andrews ve Skotsku. Je spolu s Christopher J. Smithem, kolegou z university, autorem vědecké monografie o archeologii a historii Sicílie: „*Silcy from Aeneas to Augustus*“ z roku 2001.

Knih sama o sobě může být v originále, který bohužel nemám k dispozici, zajímavým populárně naučným počinem. Její české vydání však působí právě opačným dojmem. Již její obálka s podtitulkem „Vybavení, bojeschopnost a taktika“ nabádá k maximální obezřetnosti před otevřením prvních stránek. Každý mírně poučený čtenář knih o vojenské problematice a historii totiž ví, že žádný termín „vybavení“ v souvislosti s vojsky a armádami neexistuje, pouze výzbroj nebo výstroj. A podvědomé podezření se při čtení knihy mění v neochvějnou jistotu: mám před sebou pokus o graficky dobře zpracovanou knihu, kterou však naprosto devalvuje

neodborný a zcela nepoučený překlad z anglického originálu do češtiny, ignorující jakoukoliv, natož běžnou terminologii, adekvátní české výrazy a otrocky opisující anglický slovosled, vytrhávající mnohdy smysl vět z logického kontextu. Patrná je i absence jakékoliv jazykové redakce. Překladatel pracuje naprosto svévolně s termíny používanými při popisu výzbroje a výstroje antických bojovníků, stejně si počíná při líčení taktiky a strategie během různých vojenských kampaní.

Již obrázek na druhé straně textu (str. 8) s popiskou „Sumerský válečník vyzbrojený kopím s bronzovou špicí a jednoduchým dřevěným štítem, vyrobeným z desek. Jeho jedinou ochranu představovala bronzová přilba“ je dokladem naprosto nepoučeného přístupu k překladu. V české vojenské terminologii neznáme termín špice, ale vždy jen hrot. A navíc štít patří stejně jako přilba k součástí ochranné zbroje.

Hned na další straně (9) se můžeme dočíst, že „Umně zdobené dýky pak slouží jako záložní zbraně poslední záchrany“. Překladatel asi vzpomíná na dětství a proslavenou KPZ (krabičku poslední záchrany). A tak můžeme pokračovat téměř stránku po stránce: „Osud Římanů visel na vlásku, dokud Caesar nezapojil do boje svou germánskou jízdu, kterou ukryl za obléhacím dílem“ (str. 205)

Nemá cenu citovat všechny nesmysly z knihy, která - kdyby byla dobře přeložena a jazykově zredigována -, tak snad mohla být přínosem v oblasti populárně naučné literatury. Musel bych citovat stranu za stranou. Přesto však ještě jednu citaci závěrem:

„Na levém křídle jeden ze slonů šílený bolestí z utržených ran napadl neozbrojeného markytána, přibil jej svými nohama a poté si něj klekl; a nyní klátil svým nataženým chobotem a s hlasitým troubením rozdrtil muže svou vahou. To bylo více, než mohl muž snést; slon však schopen se utkat se s mužem plně vyzbrojeným. když jej zvíře spatřilo přicházet se zbraní, připravenou k úderu, pustil slon tělo, obtočil vojáka svým chobotem a zdvihl jej do vzduchu. Voják si uvědomil, že takto nebezpečná situace vyžaduje rozhodné jednání z jeho strany a sekal svým mečem znovu a znovu do chobotu, který byl obtočen kolem jeho těla, vší silou jež mu zbývala. Způsobená bolest donutila slona aby vojáka pustil. Slon se poté otočil se a s pronikavým troubením vyrazil plnou rychlostí, aby se připojil ke svým druhům.“ (s.129, doslovná citace včetně všech jazykových lapsů).

Dle mého názoru tato kniha v této podobě neměla vůbec

vyjít.

PhDr. Ladislav Čepička
vědecký pracovník
Vojenský historický ústav Praha

Václav Marek:
Lektorský posudek na
překlad knihy
Bojové techniky
starověkého světa

Lektorský posudek na publikaci:

Bojové techniky starověkého světa (kolektiv autorů).
Z anglického originálu (2002) přeložil ing. Josef Bartoň,
odpovědný redaktor Richard Zatloukal. DEUS Praha
2006. Str. 256.

I když by se i v originálu jistě našla věcně i chronologicky sporná místa (popisy některých bitev, krátká spojení ve vztahu příčina – důsledek, určení některých součástí výzbroje, nejasné popisky v rozkreslených pláncích bitev, nesoulad textu s doprovodnými ilustracemi, opakování informací apod.), dá se říci, že autoři nabídli svému publiku bohaté a v převážné většině kvalitní informace k tématu starověkých armád, výzbroje a válčení. Tato základní hodnota anglického originálu se však bohužel téměř vytrácí v české verzi z dílny nakladatelství DEUS Praha, u níž převažuje negativní dojem z celkově neúspěšného překladu a naprosté absence redakční práce s textem. Českým čtenářům se dostala do rukou narychlo vyrobená publikace, která sice má výtečnou grafickou úpravu i papír, ale v textové části nabízí prvoplánový, na příliš mnoha místech nepřesný a nečeský překlad, který budí podezření, že snad neprošel ani autorskými korekturami. Vzdor dobrému vizuálnímu dojmu z knihy musí soudní, informovanější a náročnější čtenáři litovat vynaložených peněz za její nákup.

Překlad doplácí na souběh angličtiny s několikanásobnou odborností textu, který se málokdy dá zvládnout bez konzultace s odborníky. Odborný lektorát překladu zřejmě neproběhl. Výklad přitom má stránku historickou, technickou, filologickou, terminologickou (od egyptologie po pozdní latinu), v textu je množství vojenských, úředních a nábožensko-právních reálií, na mnoha místech číhaly ortografické a gramatické „základnosti“ v prepisech antických slov a jmen (často „zkreslených“ anglickým územ) do češtiny a v jejich skloňování.

Abychom pro tento poslední případ uvedli některé doklady: s. 18 Lakedaimonoi (má být Lakedaimonioi); s. 19: ouragos (má být úragos), mn. č. k taxis má být taxeis; štít, hoplon, je neutrum, nikoliv maskulinum, 2. p. hopla (ne hoplonu); podobně je tomu s římskými triarii s. 48 aj.;

často jsou uváděné nejednotné podoby téhož, např. Thrákové i Trákové; všude jsou uváděny trirémy (nejspíš ale pod vlivem originálního textu), i když v Řecku se tyto lodě označovaly jako triéry; s. 20 je Méd'an Datis místo správného Méd ...; s. 158 pergamonské lodě (spíše pergamské); s. 234 bitva u Ecnomia (správně u Eknomu); někde se řecká jména uvádějí podle angličtiny v latinizované podobě – s. 15 Flavius Arrianus (místo Flavios Arrianos); s. 228 je diekplous, periplous, správně diekplús, periplús, atd. atp. Na ss. 35 – 39 zůstal anglický přepis dnešního názvu řeky Hydaspés –Jhelum (u nás Džílám). Časté jsou chyby v uvádění a sklonění římských jmen: s. 48 Horatia Coclea (má být Coclita), s. 50 je Scipia místo Scipiona, s. 61 Lutitius místo Lutatius, s. 63 Cattulus místo Catulus ad. Na s. 60 (srov. i 63) se objevují Galové, mají být Germáni; na s. 226 v popisku by mělo být Bitva u Salamíny. Bylo by možno pokračovat.

Celá řada chybných překladů vznikla nejspíš z neporozumění věcnému kontextu v originálu, případně z neuváženého užití terminologie. Zase lze uvést jen zástupné případy:

s. 19 – 20 se hovoří o 10 athénských kmenech, ve skutečnosti jde o tzv. fýly, atické územní jednotky; s. 18 a všude užívá překladatel termín brnění, vhodnější je rozhodně „pancír“; nesmyslné je „stehenní brnění“ (s. 18.32.33.36 aj.), když nepochybně jde o „chrániče holení“; s. 17 se dočteme, že řečtí těžkooděnci pocházeli ze soukromých oddílů bohatých občanů; na s. 98 zase čteme, že „nadšená aristokracie měla se státní podporou k dispozici většinu řecké jízdy“, zřejmě ve smyslu, že aristokracie tvořila řeckou jízdu; na téže straně je věcně velmi neobratný překlad: „Závody koní a válečných vozů byly velice oblíbené a Řekové vyvinuli odborné školství. Mnohá z koňských plemen byla vychována v Řecku“ – jde samozřejmě o šlechtitelský chov. Na s. 104 je odkaz na Polybia velmi nefér, když prý „se koně Iberů a Keltů na levém křídle začínají rvát s Římany a svádějí vpravdě barbarský boj...“, místo koní mají být ovšem jezdcí; na s. 135 se dočteme: „Jakmile klesla válečná mlha (?) většina vojevůdců měla na výsledek bitvy pouze nepatrný vliv.“ Nejasné zůstává na s. 158, co znamená, že „Rhodští vyrovnali balanci své flotily...“ Vážné nedopatření pak je na s. 152, kde perští „Nesmrtelní obklíčili Makedonce uprostřed perské linie“, když zřejmě dle kontextu bitvy Nesmrtelní obklopili Mardonía (svého vojevůdce, aby ho chránili); podobně už na s. 18 neporazil Pyrrhos Římany u Eperia, ale byl to Pyrrhos z Épeiru...

Nejvíce překladových nešvarů – a ty jsou tedy i pro laiky

nejnápadnější - je v obyčejném, často až nepochopitelném a při troše dodatečné pozornosti i zbytečném opomíjení norem českého vyjadřování, české gramatiky a interpunkce. V celé knize jsou takových lapsů desítky a desítky; je samozřejmé, že řada z nich je na úkor věcné správnosti a formulační jasnosti textu. Naprosto nahodilý výběr postací jako ilustrace: s. 38 Všichni s výjimkou nejbohatších vojáků neměli žádné brnění ... byli vyzbrojeni sečnými meči s železným ostřím ve tvaru lžice; s. 65 ... barbaři, zcela postrádaje základy znalostí vojenské vědy, zvednou svoje meče do vzduchu a udeří stylem černé zvěře (?); s. 48 jsou alae složeny z jednotek římských přispěvatelů (jde o římské spojence); s. 55 cílem bylo učinit oštěp, které proniklo štítem, dále nepoužitelným; na s. 66 může čtenář luštit: „v této době však nebyly velké bitvy v poli nepříliš časté“ (?); s. 68 Konstantius ... snížil počet legií z 5000 – 6000 na 1000 (ve skutečnost šlo o Konstantina a o snížení počtu mužů v legii...); tajenka je i na s.96: Dareios se zachránil pouze díky pěchotě ... a dále tím tím, že jeho muly a osli, kteří plašili koně Skythů nezvyklými zvuky a vzhledem, protože se tato zvířata zatím nerozšířila tak na sever; s. 79/80: Dvěma nejdůležitějšími druhy zvířat používanými vojenskými silami ... byli sloni, zastávající významné bitevní role a koně, kteří sloužil k tažení válečných vozů i jako jízda (!); s. 81 Přestože byly koně ve srovnání s dnešním standardem malí, vyrovnali se, nebo i předčili dnešní spřežení, jak co do velikosti, tak rychlosti (!?); s. 137 vojevůdce nesmí přestat věřit sám sebe; s. 119 Hunové byli několikrát poraženi rozedranými snůškami kmenových svazů a pozůstatky římské armády; s. 162: v rozhodující chvíli však ležela představa pergamsko-rhodské spolupráce v troskách spolu s rhodským admirálem (smysl: Představa koalice padla po smrti admirála...); s. 174 v bitvě u Mulvijského mostu „Konstantinovi v boji zocelení veteráni inspirováni vizí kříže ozářeného sluncem, jež měl jejich velitel“ (...již měl ...); s. 242 “poté, kdy bylo několik pirátských pevností pirátů bylo zničeno ...“ Atd., atd. Z dalších nedopatření lze uvést text popisku k obrázku na s. 30 v běžném textu na s. 29; na s. 165 zůstal anglický text z Homéra. Není ostatně dobrým vysvědčením pro vydavatelskou poctivost, že texty antických autorů byly překládány z anglického překladu, nikoliv z originálů řeckých či latinských, nebyly tedy ani převzaty z překladů českých, které jsou povětšinou k dispozici (nejsou ani uvedeny v seznamu bibliografie, stejně jako žádná jiná česká práce!). Bohužel, přes odvedenou práci a péči v oblasti grafické

výbavy nepatří tato publikace rozhodně k úspěchům nakladatelství, ba naopak je výstražným příkladem pro skoncování běžné nakladatelské praxe výroby knih narychlo a na úkor zodpovědnosti vůči autorům (v případě překladů dvojnásobně), vůči čtenářům i koneckonců vůči dobrému jménu nakladatelství. V tomto případě však zklamala silně především zodpovědnost samotného překladatele, který byl buď příliš sebevědomý, nebo příliš nedbalý.

Doc. Václav Marek, CSc
Ústav řeckých a latinských studií FFUK

V Praze, 11. dubna 2007

Z anglického originálu *Bojové techniky starověkého světa*. Z angl. originálu (2002) přeložil ing. Josef Bartoň. Odpovědný redaktor Richard Bartoň, odpovědný redaktor Richard Zatloukal. DEUS Praha 2006
Zatloukal. DEUS Praha 2006 **Výpisky**

Výpisky

s.18 Někteří historici dokonce vzali doslova řecké umění a tvrdily...

s.43 Pilum bylo patrně nejvražednějším vracím oštěpem jaké kdy bylo vyrobeno, protože bylo schopné proniknout brněním a štítem a někdy je spojilo dohromady. Vlastní váha oštěpu způsobila ohnutí železné stopky, kterou nebylo možné vzhledem ke zpětným háčkům rychle vytáhnout ze štítu, který oštěp probodl, a který tak byl značně těžký.

65 ..barbaři, zcela postrádaje základy znalostí vojenské vědy, zvednou svoje meče do vzduchu a udeří stylem černé zvěře, vrhaje celou váhu svého těla do úderu jako dřevorubci...

221 Na úsvitu středověku se tak města stala fyzicky menší než dříve.

225 ... prostor na lodích byl jinak pro posádku na palubě značně stísněný a kromě toho zde bylo stále značné riziko vzniku požáru, které představovaly plachty a lanoví, v případě kdy nepřítel vrhal zápalné nádoby...

225 Tyto vlastnosti byly běžné pro válečné lodě používané po celém starověkém světě.

225 Bylo to především z tohoto důvodu a ne z nedostatku navigačních schopností, proč válečné lodě z této doby

pluly prakticky trvale podél pobřeží.

228 Féničané dobyli vítězství díky velmi vysoké úrovni výcviku, díky kterému se celému loďstvu podařilo proniknout nepřátelskými řadami...

79 Zhruba ve stejné době byli v Egyptě a jihovýchodní Asii domestikováni osli, spolu s baktrijskými velbloudy na Íránské náhorní rovině a arabskými velbloudy v jižní části Arabského poloostrova, jenž byli domestikováni v následujícím tisíciletí.

79 Z těchto zvířat byli po počátečním období slávy osli používáni téměř výhradně pro dopravu břemen a i velbloudi našli v bitvách pouze omezené použití.

79-80 Dvěma nejdůležitějšími druhy zvířat používanými vojenskými silami doby bronzové a železné byli sloni, zastávající významné bitevní role a koně, kteří sloužili k tažení válečných vozů i jako jízda.

80 Jho bylo umístěno pouze přes dvě vnitřní zvířata. Vnější dvě zvířata byla připevněna pouze šijovými řemeny, takže jejich tažná síla byla malá. Vzhledem k tomu, že tato zvířata táhla menší zátěž, bylo možné je snáze donutit k rychlejšímu tempu, čímž se povzbuzovala i vnitřní zvířata, která se snažila jim přizpůsobit.

81 Sumerské město-stát ...

81 Vzhledem k tomu, že hlavní zbraní byl oštěp, musela se posádka vozů přibližovat do bezprostřední vzdálenosti nepřítele. Vůz s tak značnou váhou, pomalou rychlostí a špatnou manévrovací schopností musel znamenat pro posádku operující v blízkosti nepřátelských jednotek značné riziko. Jakmile si vojáci na bojové vozy zvykli, je pravděpodobné, že si velmi brzy osvojili způsob, jak se proti nim bránit.

81 Přestože byly koně ve srovnání s dnešním standardem malé, vyrovnali se, nebo i předčili dnešní spřežení, jak co do velikosti, tak rychlosti. (...) Jejich použití jako záprahu válečných vozů proběhlo velmi rychle

81 Povaha a použití bojových vozů na Blízkém východě je nejlépe patrná z pozůstatků Nové říše v Egyptě, které zahrnují celé bojové vozy umístěné v hrobech.

81 Podlaha vozu byla vyrobena z propletených kožených

pásků s cílem dosažení minimální váhy. Dřevěná rám probíhal podél přední části a po stranách vozu, zatímco zadní strana byla volná z důvodů snadnějšího nastupování.

82 Egyptské malby, které obvykle vidíme zobrazují faraóna samotného řídícího svůj válečný vůz, otěže omotané kolem pasu, luk natažený až k uchu, zabíječícího buď zvěř či nepřítele. Řízení válečného vozu tímto způsobem je sice možné při malých rychlostech a bez manévrování. Tento způsob je snad přijatelný pro pečlivě připravený královský hon, ale ve skutečném boji by zde musel být vozka, který by se chopil pravou rukou otěží, přičemž by levou rukou držel štít, kterým by chránil sebe a bojovníka.

89 Za prvé se nejednalo, v případě nasazení válečných vozů, o pečlivě plánovanou akci, během které měly být válečné vozy nasazovány na křídlech armády.

89 Vzhledem k tomu, že Chetitě nikde nejsou zobrazeni při zabíjení, nebo ani při pouhém ohrožování Egyptů, je možné, že egyptští umělci cítili, že by měli vynechat egyptské lučištníky a jejich toulce snad proto, aby bylo z tohoto vysoce podrobného a vizuálně matoucího vyobrazení zcela jasné, koho Egyptané zabíjeli a kdo vlastně Chetity pobíjel.

93 Jako stádová zvířata znají koně pojmy nadřízenosti a podřízenosti, který se mohou lidé naučit využívat; toto je způsob jakým je vůbec na koni možné jezdit. Ve většině kultur přicházela nadřazenost přes ovládnutí koňské hlavy.

98 Tato zvířata, které měli Peršané k dispozici jim umožňovala zvýšit váhu zbroje, kterou nosili jezdci o více než obvyklé přilby a lehké krunýře.

98 Kůň měl zahnutý čumák.

98 Pokud jde o Řeky, nikdo by na první pohled neočekával, že lid žijící na hornatých, mořem obklopené skupině poloostrovů a ostrovů měl mít cokoliv společného s jízdou.

100 Zdá se, že v průběhu těchto století používali Řekové nebo Makedonci jen velmi málo, či spíše vůbec, ochrany svých jezdců pomocí štítů.

100 Značná část Evropy byla pokryta lesy, nebo

představoval jinak obtížný schůdný terén, kde se jezdec nemohl vyhýbat boji muže proti muži.

101 (...) kopí se ohýbala a snadno se zlomila, především vzhledem k tomu, že nebyla opatřena na opačném konci hrotem a nebylo jej možné, pokud se zlomilo, dále použít.

119 Hunové byli několikrát poraženi rozedranými snůškami kmenových svazů a pozůstatky římské armády.

162 Jeho záměrem patrně bylo vyhlásit vítězství – což také učinil – tím, že stále okupoval místo boje, vedle nesporné skutečnosti, že se zmocnil Attalovy vlajkové lodě.

162 V rozhodující chvíli však ležela představa pergamsko-rhodské spolupráce v troskách spolu s rhodským admirálem.

162 Na západě se schylovalo ke střetu dvou různých produktů rozdílné mezinárodní situace, která se podobala situaci dvou orlích mláďat ve hnízdě, která spolu zápasí o to, které z nich přežije.

163 Hannibal nenáviděl Řím a Římány způsobem, který byl přímo legendární. // = typický překlad anglické větné stavby vedlejší větou vztaznou//

201 //Démétriov obléhací stroj// Obráncům Rhodu se musel během jeho přiblížování k městu naskytnout hrůzyplný pohled. Tato kolosální věž byla na obou stranách opatřena dřevěnými chodbami krytými kůžemi. (...) Dále zde byly umístěny 25 metrů dlouhé dřevěné trámy se zahrocenými konci, které byly použity jako vrtáku podobný mechanismus, který byl schopen prorazit díru v nepřátelských zdech. Zmíněné pasáže (??) dále vedly k přístřeškům odkud jiní muži zasypávali příkopy a odkud byli rovněž schopni pokusit se o podkopání zdí.

201 Nakonec to tedy nebyli Řekové, kdo nám předvedl skutečný rozsah významu helénských vědců a techniků, kteří měli k dispozici zatím nejpokročilejší zbraně a vojevůdce, jakým byl například Démétrios, kteří navíc pochopili, jak novou techniku použít.

František Fröhlich:
Posudek na překlad
titulu
August Strindberg:

Lektorský posudek na překlad knihy

August Strindberg: *Romantický sakristián na Rano* od

***Romantický sakristián
na Rano od Otakara
Franczyka (Host, Brno,
2006)***

Otakara Franczyka (Host, Brno, 2006)

Všichni známe pojem grafoman – a Franczykův překlad Strindbergových (dosti okrajových) textů bych označil jako kabinetní ukázkou translatomanství. Budiž mi dovoleno ze všeho nejdřív uvést – jako symbol, znázorňující překladatelův přístup – jednu z neodolatelných vysvětlivek pod čarou, jimiž překladatel knížku zamořil. S vážnou tváří moudrého vševěda vysvětlí debilnímu čtenáři, že varhanní rejstřík označený na příslušném knoflíku „Vox humana“ je „latinsky hlas lidu“ (str. 42); na této rovině se pohybuje většina naprosto zbytečných vysvětlivek (půvabné jsou také „Syrinx Pana“, „Fingalová jeskyně“, „dopis sv. Pavla“, „Pemmikan – původně masité jídlo severoamerických indiánů“ a na str. 109 „Lukáš 15:11 ff“, což je doslova opsáno z poznámkového aparátu švédského: biblické citace se v češtině neuvádějí s dvojtečkou, ale s čárkou, a „ff“ znamená v českém textu „fortissimo“). Zato tam, kde by bylo záhodno nejasné místo vyložit vysvětlivkou v textu nebo poznámkou pod čarou (třeba pojem „banko“, označující hodnotu měnové jednotky, nebo – pro českého čtenáře matoucí – shodu jména osoby „Svärdsbron“ a lokality „Svärdsbro“), nechává čtenáře na holičkách, a ten se musí domýšlet, co by takhle podivná exotika mohla znamenat.

Ale obraťme se nyní od vysvětlivek (i doslov by svým kouzlem nechtěného zasluhoval pozornost, nám však jde o kvalitu překladu) k vlastnímu Strindbergovu resp. Franczykovu textu. Vyznačuje se naprosto touž nemohoucnou, ale o to bohorovnějši suverenitou jako zmíněné vysvětlivky. Nepíše se to lehce, ale je prostě a jednoduše nepochopitelné, jak může rodilý český mluvčí (?) vyprodukovat takovýto text. Řekl bych, že když nic netušící čtenář Franczykův překlad otevře, bude do něho chvíli nevěřičně zírat – a pak ho odloží. Nepochybuji o tom, že překladatel chtěl autorovi posloužit, prokázal mu však pohříchu službu medvědí. Viděl jsem za patnáct let vedení překladatelských seminářů na Filozofické fakultě ledacos, ale přiznám se, že nad tímto textem mi zůstává rozum stát.

Kamenem úrazu překladatelova přístupu je samozřejmě neumělost. Jako u tolika dnešních rádoby-překladatelů je to přece tak jednoduché: česky tady snad umíme všichni, cizí jazyk taky jakž takž znám, tak jaképak štráchy. To je však příliš obecně řečeno, pokusme se tedy diagnostikovat příčinu nebo příčiny překladatelova naprostého selhání (neboť o nic jiného nejde) konkrétněji či přesněji a posléze je doložit vhodným příkladovým

materiálem. Jak tvrdí v reakci na odmítavou recenzi svého překladu v časopisu Tvar, snažil se Franczyk vystihnout Strindbergův individuální styl a „uchovat jistý díl archaismu, takovou patinu“. Patrně nezkušenost, zcela určitě nedostatečné filologické (zvláště češtinářské) vzdělání a naprostá neznalost základů překladatelské techniky však způsobují, že zaprvé ignoruje nepominutelnou primárnost cílového jazyka a zadruhé si plete jazykový systém švédštiny s individuálním stylem autorským (jak už jsem upozornil v poznámce v Tvaru, kterou si ostatně k tomuto posudku dovoluji přiložit). Pokusíme-li se nyní o něco systematictější, věcné doložení těchto obecných poznámek, bude nejlepší seřadit Franczykovy překladatelské prohřešky podle jednotlivých gramatických jevů a posléze připojit ještě několik dalších dokladů, které se tak či onak vymykají. Podotýkám, že dále uvedené příklady jsou jen výběrové: v úplnosti je uvést nelze, bylo by nutno otisknout celou knihu!

Slovosled resp. aktuální členění: překladatel otrocky zachovává slovosled s podmětem na začátku věty: „kde mandele žita stály sešikovány v zástupech“ (15), „až rozlehlá vodní hladina probleskla“ (16), „Proletla klikatě jiskra nad kostelní věží“ (17), „pár holínek a nočník bránily jakémukoli pohledu na most“ (19), „kde dvě kamenné desky tvořily zákoutí“, „Protáhlé ploché drobné zátoky s jemňoučkým posypovým pískem měl nejraději.“, „Příčný příkrý zemský výběžek uzavíral tu a tam cestu;“ (vše 84), „pružná ráhna se na zelených topnantách (!) houpala“ (85), „Děti se při hraní vyhýbaly blízkosti onoho prokletého hnízda“ (96).

Pasíva resp. neosobní zvrtné vyjadřování: „mrtví a ranění, kteří tu budou nakládáni na nosítka,“ (15), „psi byli ušlapáváni“ (18), „a tak se zápasilo, nastavovaly se nohy, couvalo, povolovalo a škubalo, zastavilo se a reptalo, běhalo za sebou, přeskakovalo se roznožmo, až konečně se skončilo v dlouhém objetí,“ (23), „nikdy nebyl pozorován tolika hezkými ženami,“ (25), „Když byl dopis dopsán, složil ho pan L. do čtyř částí,“ (27), „ticho bylo přerušováno panem L.“ (39), „třesk, jako když je někdo vyhozen,“ (47), „jinak by o nich bylo psáno v Nauce o přírodě,“ (59), „navázal pastor, když toddy bylo vypito,“ (63), „bylo to odhlasováno na obci voliči,“ (75), „bylo s ním zacházeno nespravedlivě“ (77), „než bylo přiloženo prkno pro výstup na pevninu,“ (78), „v trávě, která nikdy nebyla žata,“ (96), „kotvit svá plavidla... aby mohla být prohlížena a ošetřována,“ „byl přiveden dozorčím jachet“ (obé 98).

Přivlastňovací zájmena: „přístaviště se svými parníky,“ (17), „odhodil své dlouhatánské vlasy,“ (22), „pradleny

táhly své prádlo,“ (23), „odpověděla, že... její hodinky jsou v zastavárně,“ (26), „musel své city nějak ventilovat... a psal dopis svému starému otci, ... aby prodal svou chalupu a svou kravku, své sítě a svůj člun,“ „zahradou s jejími hruškami,“ (obě 27), „kostel s celým jeho harampádím,“ (58), „modlitebna... takže bylo vidět pouze hřeben její střechy“ (76).

Instrumentály: „mahagon byl palisandrem, tím nejušlechtiljším dřevem,“ (42), „mořské pobřeží bylo smetištěm, mrak vodní párou,“ (58), „nazvali otce licoměrníkem,“ (107), „nebyl sukničkářem,“ (119), „je Alrik snilkem... každé druhé slovo je lží“ (obě doslov). Časy resp. zachovávání souslednosti časů: „Byla to Angelika. Dozajista seděla ve věži a rozžihala nouzové světlo.“ (64), „věděl, kde se nacházela mělčina,“ (77), „Celník V. si mohl kecat (!), co chtěl,“ (89), „slídlil... po neviditelném posluchači, který nikdy neodmlouval, nýbrž povždy si nechal namluvit cokoli.“ (90), „... uvnitř jej postrádali. Viděl, jak ho hledali.“ (118)

V této litanii by bylo možno pokračovat ad nauseam: nominální vyjadřování („za smeknutí klobouků“, „za štípání komárů“, „když nebylo možno lovit ryby, přestalo podávání na stůl“), logické plurály („držely se kolem pasů“), hypotaxe, zejména tasemnicové vztahné konstrukce, doslovné vyjadřování pozic (rys severských jazyků, které neřeknou třeba „přemýšlím“, ale „sedím a přemýšlím“, „svíce čadila“, ale „stála a čadila“: „nechává tam pastora stát a říkat“ str. 61 atp.), substantivizovaná adjektiva (další typický rys severských jazyků: „to těžké“, „mělo by přijít něco nového, skutečného, množství uchopitelného, to by přikrylo to druhé“ str. 64 a podobně), chaotický systém onkání a onikání, vytýkací vazby („byl to celník, kdo hovořil,“ str. 88), nečeské genitivní vazby místo přídavných jmen přivlastňovacích, jako „loutna rytíře“, „hospodyně zámku“, „hra profesora“ atd. A last but not least frazeologie, lexikálně-stylistické lapsy a věcné chyby – a tady aspoň několik příkladů: „kde polehávaly zmije,“ „pod růžovou dekou letní noci“, „přecházela hlava kolem“, „dva útvary trabantů“, „dát zadost své netrpělivosti dostat se pod střechu“, „zazpíval svým barytonem... avšak s doprovodem vylévačky vody“, švédské „psalm“ důsledně překládáno chybně jako „žalm“, „srdeční výlevy radosti“, „špatný zevnějšek“, „stavení“ o benátském paláci, „pánské sídlo“, „kde všichni tvořili pánskou rodinu“, „královna se tu zdržovala před svým proslulým úprkem“, „kněz stojí za barikádou před oltářním kruhem“, „pod lípou veskrz prozpěvovanou včelkami“, „vyzval učitele, aby se vybavil“, „za deštivého počasí, takže osmahl v obličej“, „statná bílá budova“,

„čepování silných nápojů“, „starý bráchu“ (vokativ – a není to chyba tisku!), „smírčím otloukánkem“, „jímá se vyškrábávat mince“, „vyšoupává se na kolo“, „baťoh“ (když patina, tak snad třeba tlumok, ranec atp.?), „vstoupil do butiku s čepicemi“, „kára sjížděla razantně z kopce“, „ke flotile“ místo „k válečnému loďstvu“, „ústí již dávno odstaveného vápencového lomu“. Zdůrazňuji, že toto je jen nepatrný zlomek věcí, které by zasloužily ocitovat!

Ještě poznámka k titulu Paradín a Ostudec. V originálu je Fagervik a Skamsund, tedy doslova Krásná zátoka a Ostudný (nebo Hanebný) průliv. Franczyk překládá jako Paradín a Ostudec (Zbyněk Černík jako Krasotín a Ostudov). Je to oříšek, jistě, ale napadne někoho, proč zrovna Paradín? Inu přece „paráda“, „parádní“! To je archaizující patina, že? Mimochodem, proč nepřekládat název ostrova Ranö?

Kdyby to nebylo tak smutné, bylo by to dobré pro zasmání. Uvědomuji si, že být „vyznamenán“ anticenu Skřípec pro nebohého recipienta nic příjemného není. Cílem Obce překladatelů je nikdy nekončící zápas o zachování nebo snad dokonce zvyšování úrovně českého překladu; nikdo pochopitelně nechce nikoho zesměšňovat, jde pouze o to poukázat na odstrašující příklad. Tento překlad si podle mého názoru Skřípec plně zaslouží. Vracím se k pojmu *translatoman*: nikdo přece nikdy nikoho nenutí, aby něco překládal. Netuší-li překladatel, že na nějaký výkon nestačí, svědčí to o naprostém nedostatku soudnosti a sebekritičnosti a je to zřetelný příznak *translatomanie*. Takovýto překlad by nakladatelství, které samo sebe považuje za seriózní a kvalitní, mělo samozřejmě odmítnout. Obdrží-li Franczykův Strindberg anticenu Skřípec, dostává ji s ním i „odpovědná redaktorka“ Eva Strnadová a nakladatelství Host.

PhDr. František Fröhlich
10. dubna 2007

František Fröhlich:
(in Tvar)

K Zaslánu Otakara Franczyka
(vyšlo v časopisu Tvar)

Z Franczykovy reakce na plně oprávněnou kritiku jeho překladu Strindbergových próz je zřejmé, že O.F. nezná (nebo záměrně ignoruje) dva zásadní a nepominutelné principy překládání. Zaprvé, že konečnou podobu každého překladu určuje cílový jazyk, tj. jazyk, do něhož se překládá: jeho syntax, frazeologie, slovní zásoba, idiomatika atd. A zadruhé, že čím věrnější autorovi chce překladatel být, tím více se mu musí vzdálit: to je ona –

každému zkušenému překladateli důvěrně známa – paradoxní „věrná zrada“. Doslovné jazykové otročení překládanému autorovi ubližuje, místo aby mu pomáhalo. Franczykův základní omyl je, že si jazykový systém švédštiny plete s autorskou stylovou podobou originálu. Bezmocně se s výchozím textem potýká, snaží se „uchovat jistý díl archaismu, takovou patinu“, jak říká, ale místo aby se poučil na nějaké původní české próze ze Strindbergovy doby, láme češtinu v kole a natahuje ji na skřípec svých scestných představ a gramatického systému jiného jazyka. Po oudu lámán oud – až výsledkem jeho nepochopitelných snah je, že tento překlad Strindbergových próz je nečitelný, nesrozumitelný a kouzlem nechtěného často bezděčně dadaisticky komický. Katalog začátečnických prohřešků a neobratností, s jakými by v překladatelském semináři nikdy nemohl uspět ani ten nejzelenější student, je tu více než kompletní, a nemá smysl plýtvat trpělivostí čtenářů Tvaru na jejich výčet. Jen velestručně pár citací: „Lidé ho zdravili za smeknutí klobouků“, „seděl... s rukou pod bradou za pozorování měsíce“, „za přání štěstí všech se Blacken dává na pochod“, „když byl dopis dopsán, složil ho do čtyř částí“, „psi byli ušlapávání“, „stromy... byly rozštípávány“, „nikdy předtím nebyl pozorován tolika hezkými ženami“, „a tak se zápasilo, nastavovaly se nohy, couvalo, povolovalo a škubalo, zastavilo se a reptalo, běhalo za sebou, přeskakovalo se roznožmo, až konečně se skončilo v dlouhém objetí“, „v oknech ležely hezké panny... s obnaženými krky“, „pár kalhot“ (tedy kalhoty), „schéma lekcí“ (tedy rozvrh hodin), „jeho kymácející se hlava sledovala pohyb misek nahoru a dolů, až se mu nakonec zatočila hlava“, „rozverně dělové salvy“, „zatímco se hrabal ve sklenici s hořčicí“, „poněvadž musel své city nějak ventilovat“, „až z toho přecházela hlava kolem“, „nebyl sukničkářem“ – a tak dále, od začátku až do konce. Otakar Franczyk píše, že „kdyby se pro Sakristiána nenašel sponzor, vůbec by nevyšel“. V knize však o žádném sponzorovi není nikde ani zmínka – jestlipak si onen záhadný mecenáš text přečetl, než na jeho vydání poskytl prostředky? Jinak nakladatelství v tiráži efektu knihy opravdu pomohlo: „Obálka (s použitím obrazu Pierra Puvisse de Chavannese)“ – to je tedy skutečná lahůdka.

František Fröhlich
Tvar, únor 2007

Helena Kadečková:
Posudek na překlad
titulu

Lektorský posudek na překlad knihy

Posudek na anticenu Skřípec 2007

**August Strindberg:
Romantický sakristián
na Rano od Otakara
Franczyka (Host, Brno,
2006)**

August Strindberg: Romantický sakristián na Ranö. Host, Brno 2006,
přeložil Otakar Franczyk, odpovědná redaktorka Eva Strnadová

Nebudu opakovat ani rozšiřovat výčet překladatelských prohřešků a neobratností, který si lze přečíst v kritice inkriminovaného překladu, publikované Dagmar Hartlovou (Tvar 2/2007, s.21) a Františkem Fröhlichem (Tvar 6/2007, s.3). Pominu také omyly plynoucí z neznalosti významu výrazů ať už švédských nebo českých. Ve shodě s oběma kritiky chci zdůraznit fakt, že hlavním problémem překladatele Franczyka je ignorance elementárních zásad překladatelské práce. Možná se jedná dokonce o výsměch těmto zásadám. K této úvaze mě vedou občasně žlučovité výpady Otakara Franczyka v tisku proti uznávaným a nesporně vynikajícím překladatelům ze švédštiny, počínaje Josefem Vohryzkem a Dagmar Hartlovou konče. Jako by chtěl Franczyk předvést, jak se překládat má, totiž jinak než tito dva. Tím by se dal jeho problém převést na problém psychologický a víc jím nezabývat. Jenže jeho překlady stále vycházejí a tedy se jimi zabývat musíme.

Při čtení titulu Romantický sakristián jsem měla dojem, jaký mívám při čtení prvních českých překladů ze skandinávských jazyků ze začátku 20. století. Jako by Franczyk nevzal na vědomí stoletý vývoj češtiny a překladatelského řemesla. Jeho překlad obsahuje všechny prohřešky proti češtině, kterých se standardní překladatelé už dávno zbavili a které by se daly v celkovém výsledku souhrnně označit jako „věrný převod větné struktury překládaného jazyka do češtiny“. Téměř se stydím zcestné zásady této metody připomínat a jejich urputné dodržování Franczykem na příkladech dokumentovat:

1/ Nepravé účelové věty: *...až se ryzci na břichu otočí a obrátí, aby šplhali nahoru mezi stožáry. S.85. ...vstal, aby se vzdálil...S.26.*

2/ Ukazovací a osobní zájmena na místě švédského urč. členu a podmětu: *Když tento uslyšel své jméno, vystoupil ze zpěvního (roz. pěveckého) kroužku...S.35. ... předstíral, že spí. Jenže on této noci ani oko nezamhouřil...S.39. ...uvažoval, jak ona asi vypadá, ta, co zpívá, kdo je ta, která zpívá...S.64.*

3/ Nadbytek příslovcí místa, povinných ve švédštině: *Na stole ležely šle, ...kytara a tam vedle stála prázdná*

láhev...S.19. ...plamenky rostoucí tam na kruhovém záhonku... S.61. Tady se rozhlédl okolo sebe... Tady si oklepal prach z tkalounů... S.115. Kutr je venku u můstku. S.116. ...tváře, které se dívají dolů na nás ze stěn...S.52. ...následovala dražba, někde nahoře venku... S.81.

4/ Nesprávné používání předložkových tvarů: *...to všechno za štípání komárů...S.49. Tváří v tvář s novou skutečností...S.51. ...pod lípou veskrz prozpěvovanou včelkami...S.61. ...přikyvovali od radosti...S.78. ... přivolává k nim neštěstí... S.83.*

5/ Automatické převádění přivlastňovacích zájmen i do češtiny: *...odvrátil svou pokornou tvář...S.7. ...vychrstlo spršku kapek před jeho nohy...S.25. ...prodal svou chalupu a svou kravku, své sítě a svůj člun...S.27.*

6/ Záliba v pasivech: *...stěžně...padaly jako stébla trávy a byly rozštípávány...S.81. Kráva byla krmena stébly trávy...S.55.*

7/ Formulace: *...člun seschnul a stal se netěsným. S.48. Pan Lundstedt znesmělil...S.50. ...měl však obličej s výmluvným vzezřením...S.78. ...její oči zrcadlily světla lustrů...S.119.*

8/ Nevidané množství poučení a poznámek pod čarou, které by se daly řešit buď vysvětlením v textu, běžným překladem místo užitím švédského výrazu v samotném textu a hlavně vynechat (nejedná se o školní četbu pro děti).

9/ Zásady aktuálního členění české věty překladatel nezná a jede prostě podle švédštiny. Imitace výchozího jazyka často dělá souvětí nesrozumitelná a působí komicky. Přes notnou dávku ironie v původním textu nebyla komika tohoto druhu cílem Augusta Strindberga. Poslední příklad: *Nakonec se pan Lindbom omezil požádat starce vlezlou formulací, aby ho směl oslovovat docela běžně strýčku, což bude pro něho nesmírnou ctí, čehož si bude vážit a což ho povznese, jeho, samotného syna lidu, a že se tímto bude cítit více hoden mít za bratra obrovského génia, jakým je Alrik Lundstedt. S.38.*

Domnívám se, že zacházení O. Franczyka s češtinou je opravdu mimořádné v tom, s jakou zatvrzelostí se vrací ke všem dávno překonaným neduhům překladatelského řemesla. To, co mě však překvapuje nejvíc, je fakt, že

jeho překlady stále vycházejí (stávající titul je už čtvrtou knihou Strindbergových krátkých próz v jeho překladu), ačkoliv všechny se dočkaly oprávněné kritiky. Možná bychom překladateli nevěnovali takovou pozornost, kdyby překládal druhořadé autory pro druhořadá nakladatelství. Stávající titul a dva další, jeden z nich dokonce v 2. vydání, však vyšly v renomovaném nakladatelství s vysokými vydavatelskými cíli. Nevěřím, že v tiráži uvedená odpovědná redaktorka text četla, a nechce se mi ani věřit, že nakladatelství Host nesleduje ohlasy na své knihy.

Helena Kadečková

Protest PhDr. Otakara Franczyka

PhDr. Otakar Franczyk

Obdobné vyjádření překladatele O. Franczyka publikoval časopis Tvar spolu s posudky dotyčného překladu, odpovědi poroty Skřípce B. Stárkové a reakcí F. Fröhlicha na dvoustraně v čísle 19/2007. Další dopis O. Franczyka otiskl ToP, odborný časopis Jednoty tlumočnicků a překladatelů, v čísle 87/2008.

Obec překladatelů
Praha

Ostrava, 2008-04-07

Věc: Protest proti udělení antigeny Skřípec za rok 2006.

Vznáším tímto protest proti udělení antigeny Skřípec, kterou jste mě „poctili“ za rok 2006 za překlad díla A. Strindberga *Romantický sakristián na Ranö*, neboť mám za to, že tady šlo jis-tým vlivným osobám o odstranění nebezpečného konkurenta a navíc o akt msty za kritiku jejich chyb, hlavně ve *Slovníku severských spisovatelů*, Libri, 2004.

Mé stanovisko k lektorským posudkům:

Připouštím, že jsem se v překladu dopustil několika chyb, tak jak je tomu i u jiných překladů jiných překladatelů. V lektorských posudcích však mi jsou vytýkány i chyby, které ve skutečnosti chybami nejsou, ba dokonce je mi vytýkáno i mnohé z toho, co jsem převzal z kritického vydání švédského originálu a navíc jsou zde skutečné chyby nabubřovány. Není pravda, že jsem se řídil podle pravidel švédštiny. I ve Švédsku ponechávají editoři Strindbergovy texty tak, jak je napsal. Při reedicích tam u Strindberga upravují pouze to nejnútnejší, tedy jen to, co by bylo pro čtenáře těžko srozumitelné. Taktéž postupují – pokud jsem měl možnost sledovat překladatelé ve Francii a v Německu. Při překladu jsem přihlédl k Jiráskovu stylu (*Zahořanský hon*, Odeon 1972). Toto dílo vzniklo přibližně ve stejnou dobu jako mnou posledně přeložené a A. Jirásek žil přibližně ve stejnou dobu jako A.Strindberg. Nedostatek argumentů nahrazuje F.Fröhlich

expresivitou až agresivitou. Když ještě před vydáním mého překladu sbírky *Mistrovské povídky* A. Strindberga v nakl. Host o jejím vydání uvažovalo nakl. Votobia a požádalo na něho o grant MK (někdy před rokem 2001), byl to podle mých informací právě F. Fröhlich, kdo navrhoval zamítnutí grantu s tím, že překlad nevyhovuje jazykově. A přece se tento můj překlad setkal s výborným hodnocením, kupř. v obtýdeníku (Tvar 10/2002), kde recenzent V. Píša mj. píše: „Otakar Franczyk neměl lehkou úlohu, ale nepochybně onen barvitý a kontrastní svět Strindbergových vět zvládl výborně.“ Však zápis z jednání o grantu snad ještě u MK existuje. Tedy F. Fröhlich byl podle toho zaujatý už tenkrát a navíc jsem se sotva mohl od oné doby zhoršit natolik, jak F. Fröhlich můj poslední překlad hodnotí. MK zve k jednání o grantech sice „odborníky“, ale nezajímá se už o jejich subjektivní postoje, o jejich osobní vztahy a zájmy. Takové „přizvání odborníka“ je ovšem spíše na škodu věci. Ani recenzent mého překladu díla Sakristián... v LN O. Horák zřejmě nevidí na mém překladu nic závadného, neboť se o něm vůbec nezmiňuje. Tomáš Reichl, který má v nakl. Host na starost překladovou literaturu mi napsal, že se setkal s ohlasy, které hodnotí udělení anticeny mému překladu jako přehnané. Na názor F. Fröhliche, že u mých překladů jde o okrajová díla bych chtěl sdělit, že román Hj. Söderberga *Doktor Glas*, který vyšel v mém překladu v nakl. Host v r. 2000 je i v samém českém *Slovníku severských spisovatelů* označen jako nejdokonalejší švédský román. T. Sedláček hodnotil v recenzi brněnského rozhlasu Strindbergovy *Mistrovské povídky* jako skutečně mistrovské a navíc jsou díla, která jsem překládal často pojednávána v odborných kruzích jak v samém Švédsku, tak i mimo ně. Lektorský posudek H. Kadečkové, je ze stejného soudku. Jde o člena stejné skupinky lidí sobeckých zájmů, čili kliky. Tento lektorský posudek vykazuje svou těžkopádností a toporností nepopíratelné znaky senility. H. Kadečková v něm ale neomaleně prozrazuje oč jí vlastně jde. Ukazuje zlobu nad tím, že mé překlady stále vycházejí a navíc si tato žena protirečí. Proto nemá význam se jejím hodnocením zevrubněji zabývat. Tyto lektorské posudky doplňuje recenze mého překladu D. Hartlové, ve Tvaru 2/2007. I tato recenze pochází ze stejného soudku, jako oba shora pojednávána lektorské posudky, ale přesto stojí za to některých jejích bodů si blíže všimnout.

1) ...odkud si pomáhal ke kořenářství, v originále hledal cestu. V originále stojí: „han sökte sig ner“ Švédské

sloveso „söka“ sice znamená „hledat“, jenže podle švédského Akademického slovníku obrat „söka sig“ znamená „pokoušet přemístit se jistým směrem“, švédsky „försöka förflytta sig i viss riktning“ a v závorce je uvedeno (trevande), což by v souvislosti s oním výrazem mělo znamenat „tápavě“. To se zde sice nehodí, ale ve šv. Akademickém slovníku je uvedeno pod heslem „trevande“ „nejistý a opatrný průběh děje“. Ostatně, tento obrat je v druhé povídce uveden u korků na vodě. A že by korky na vodě hledaly cestu, to je přece jen absurdní. V německé verzi je tento šv. obrat překládán jako „zustreben“ tedy „strebte zu“, což česky znamená „spět“, „snažit se“. U korků je však tam uvedeno sloveso obecnějšího významu, „bewegten sich“ tedy „pohybovaly se“.

2) ...přestalo podávání na stůl, myslí se, že nebylo co do úst. V originále stojí „upphörde all matlagning“, což znamená podle šv. Akademického slovníku „přestala veškerá příprava jídel, či přestalo jakékoli vaření“. Míni se zde, že neměl kdo jídlo připravovat, když matka zemřela. Zároveň tam sice stojí, že nebylo lze chytat ryby, to ale ještě neznamená, že tam dříve jedli lidé pouze ryby. Můj výraz kryje obojí, to je, že nebyly ryby k vaření a nebylo matky, která by připravovala jídlo, kdežto výraz recenzentky kryje pouze to první, a to jen zčásti a poněvadž pokud nebyly ryby, tak to ještě neznamená, že nebylo co do úst, je její řešení nedokonalé čili chybné.

3) staří umírali ve slínovém lomu. Tady je míněný slínový lom jako pracovní místo, jako místo tvrdé práce, ne jako místo vražd a sebevražd a poznámka pod čárou, že slín se těžil kvůli vylepšení půdy je převzata z kritického švédského vydání, stejně tak, jako i poznámka o nosech javoru.

4) drny trávy nejsou pahorky. Šv.slovo „tuva“ je podle šv. Akademického slovníku malá travnatá vyvýšenina a podle Trávníčka je „drn“ kus trávníku vyrytý i se zemí. Pochybuji, že by mohl po takových drnech dospělý muž v močálu skákat. Ale připouštím, že „pahorek“ se tu též zrovna moc nehodí.

5) dětská sága je jednoduše pohádka. I ten nejprimitivnější člověk pozná, že se tu ná-zev“pohádka“ nehodí. V německém překladu má toto dílo název „Kindergeschichte aus den Schären“, tedy „Příběh dítěte...“

6) „knarpání“, v orig. „knarpande“, tu se jedná o slovo onomatopoické a pokud D. Hartlová není, co to znamená, tak jde o slovo napodobující různé zvuky, kupř. zvuky zvířat. Toto slovo se nevyskytuje ani ve šv. slovnících, je novotvarem na rozdíl od „kdákání“, kuňkání“ apod. a je

převzato i do německého překladu, třebaže v německých slovnících se slovo „knarpen“ rovněž nevyskytuje.

Už dávno jsem si všiml, že logika není silnou stránkou této překladatelky, pokud se u ní o nějaké silné stránce vůbec hovořit dá. A tato překladatelka není taktéž schopna posuzovat jednotlivé body z širšího hlediska. To všechno platí ovšem i o jejím posuzování „nehmatatelných“ součástí překladu, jakými jsou styl apod., na rozdíl od „hmatatelných“, jaké jsou uvedeny a dány do souvislosti zde. Chystám se proto upozornit zaměstnavatele D. Hartlové, to je děkanát Filozofické fakulty UK jak na odbornou tak i na morální úroveň D.Hartlové. Jak bude tento orgán na to reagovat, je už jeho věc.

Lidé, kteří zpochybňují i to, co stojí v kritickém vydání originálu, jsou buď neznalí věci nebo zaujati, v daném případě bych řekl, že se jedná o obojí. A jestliže Obec překladatelů se stará v rozporu se svým proklamovaným posláním především o suverenitu svých průměrných členů odstraňováním jejich konkurentů, potom by bylo dobré zvážit, zda taková organizace je hodná respektu a finanční podpory ze strany státu. Mám za to, že kandidáti na vaší anticenu by měli být před jejím udělením seznámeni s návrhem i s lektorskými posudky a vyzváni, aby se k nim vyjádřili a měli by mít možnost odvolání u nadřízeného orgánu.

Pochybuji o tom, že členové komise můj překlad vůbec četli. Mám za to, že se řídili pouze subjektivně zbarvenými lektorskými posudky a že osobní styky a vlivy zde sehrály významnou úlohu.

Žádám Vás zdvořile, abyste tento můj protest zařadili na svých webových stránkách pod lektorské posudky mého překladu a abyste na to upozornili u příležitosti udělování anticeny „Skřípec“ za rok 2007. Jestliže tak neučiníte nebo nedostanu-li od vás v přiměřené době odpověď, budu nucen postarat se o seznámení příslušných míst a lidí s mým stanoviskem sám. V každém případě uvědomím o svém protestu MK a Děkanát FFUK.

V překládání jsem už sice nechtěl pokračovat, ale nyní uvažuji o přehodnocení svého dřívějšího rozhodnutí. Vaše „vyhodnocení“ je pro mne vzpruhou.

Otakar Franczyk